

Опанасенко Л.О.
Національний університет
«Києво-Могилянська академія»,
аспірантка кафедри економічної теорії
Центр комплексних досліджень з питань
антимонопольної політики,
молодший науковий співробітник

ТРАНСНАЦІОНАЛЬНІ КОМПАНІЇ ЯК УЧАСНИКИ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ

Транснаціональні компанії виступають постійними активними учасниками міжнародної торгівлі. Саме через ТНК здійснюються найбільше прямих іноземних інвестицій, а використання ТНК глобальних ланцюгів вартості дозволяє поєднати міжнародну торгівлю і прями іноземні інвестиції. ТНК є основою міжнародної торгівлі (насамперед торгівля матеріалами, сировиною і напівфабрикатами). Торговля ТНК може відбуватися як між материнськими компаніями та філіями (внутрішньогалузева торгівля, припадає близько третини світової торгівлі), так і між філіями однієї ТНК (внутрішньо фірмова торгівля) [1, р. 71]. ТНК дуже часто поєднують в собі ролі ідейного творця, виробника продукції, посередника і продавця товару (інтернаціоналізація всього процесу виробництва та обігу). Вони є великими ринками для внутрішньофірмових торгових операцій, сприяють експорту товарів і послуг за межі корпорації, спонукають до створення та поширення нових товарів, послуг і технологій. В цілому ТНК стимулюють розширення міжнародної торгівлі. Доказом цього є Доповідь ЮНКТАД про світові інвестиції за 2018 р.: додана вартість, вироблена в закордонних філіях, склала 30 823 млрд. доларів США, експорт товарів і послуг – 22 558 млрд. доларів США, додана вартість (продукція) зарубіжних філій – 7 317 млрд. доларів США, що в порівнянні із 2017 р. показує тенденцію до зростання [2, р. 11, 21].

Згідно даних ЮНКТАД у 2018 році тенденція до зростання глобальних ланцюгів вартості, започаткована ще у минулі десятиліття, зазнала стагнації. Так, іноземна додана вартість в торгівлі (імпортні товари і послуги, включені до експорту країни як міра важливості глобальних ланцюгів вартості) досягла свого піку в 2010-2012 рр. після двох десятиліть постійного зростання. З 1990 р. по 2010 р. част-

ка іноземної доданої вартості в загальному обсязі експорту постійно зростала, сприяючи зростанню і світової торгівлі. За останнє десятиліття, вперше за 30 років зростання іноземної доданої вартості зупинилося, причому частка іноземної доданої вартості знизилася до 30% в 2017 р. Це відповідає уповільненню економічної глобалізації та тенденції до спаду кількості прямих іноземних інвестицій. За останніми опублікованими даними ЮНКТАД, у 2017 р. найбільша частка іноземної доданої вартості припадала на ЄС – 38%, США – 13%, Японію 21%, тобто так звані розвинуті країни [2, р. 22-23; 3]. У 2018 р. відсоток прямих іноземних інвестицій, за даними ЮНКТАД, зменшився на 23% (1,43 трлн. доларів США) в порівнянні із 2017 р. Одним з факторів інвестиційного спаду виступає зниження прибутковості. Прибутковість інвестицій падає у всіх регіонах, і найбільш різко – в Африці, Латинській Америці і Карибському басейні. Зниження прибутковості іноземних активів може позначитися на довгострокових перспективах приватних іноземних інвестицій. Обсяги їх знижуються в усіх секторах, що покаже також негативну тенденцію і в наступному періоді [2, р. 11; 3; 4].

Отже, на сьогодні транснаціональні компанії продовжують займати панівне місце в сучасній міжнародній торгівлі. Вона може відбуватися як між материнськими компаніями та філіями, так і між філіями однієї ТНК. Провідну роль у міжнародній торгівлі відіграють ТНК в країнах ЄС, США та Японії. На нашу думку, негативна тенденція 2018 р. до спаду основних показників, котрі дають змогу характеризувати роль ТНК в міжнародній торгівлі, має тимчасовий характер і потребує подальшого активного вирішення.

Список літератури:

1. Bjelic P. Transnational companies and a changing structure of international trade / P. Bjelic, I. Markovic, I. Popović Petrović. // Montenegrin Journal of Economics. – 2012. – р. 61–77.
2. World investment report 2018 [Електронний ресурс] // UNCTAD. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: https://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2018_en.pdf.
2. Investment trend monitors 2018 [Електронний ресурс] // 2019 – Режим доступу до ресурсу: https://unctad.org/en/PublicationsLibrary/diaeciainf2019d1_en.pdf.
3. Fortune Global 500 List 2018 [Електронний ресурс] // 2019 – Режим доступу до ресурсу: <http://fortune.com/fortune500/>.